

К. М. ВРУБЛЕВСЬКА

аспірант кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, Харків
vkatrin21@gmail.com

ОСНОВНІ ПРАВОВІ ФОРМИ ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ

Розглядаються актуальні проблеми основних правових форм інноваційного інвестування в контексті формування комплексного інституту господарського права, а саме інституту інноваційного інвестування як одного з найперспективніших питань правового забезпечення господарської діяльності в Україні.

Ключові слова: інноваційне інвестування, інвестиційна діяльність, договірне інвестування, корпоративне інвестування, комерційна концесія, інноваційний продукт.

Постановка проблеми. Розвиток відносин в інноваційній та інвестиційних сферах сьогодні невідкладно потребує конвергенції відповідного нормативного матеріалу в єдиному механізмі забезпечення інноваційного інвестування.

Інвестування на сьогодні слід розглядати як важливий елемент ринкового та економічного обороту поряд з організацією виробництва й реалізацією товарів і послуг. Разом із цим на сьогодні не є розвинутою відповідна законодавча база, зокрема, стоїть питання законодавчої систематизації й кодифікації інвестиційного законодавства, проте й досі йому не була приділена належна увага в колах юридичної науки.

Правове регулювання інноваційно-інвестиційного комплексу є однією із визначальних та пріоритетних цілей розвитку правового господарського порядку в Україні.

Наслідком недосконалості окремих положень законодавства України та неузгодженості нормативних актів є відсутність дієвого правового регулю-

вання суспільних відносин у сфері інноваційного інвестування. Такий стан законодавства створює додаткові перешкоди у функціонуванні цих відносин у практиці здійснення господарської діяльності.

Тому особливо актуальним є питання необхідності наукових досліджень у цій сфері задля вдосконалення правового забезпечення державного впливу на суспільні відносини, пов'язані з обігом інноваційного продукту в сучасних економічних умовах.

Відповідно до ст. 10 Господарського кодексу України інвестиційна політика держави спрямовується на створення для суб'єктів господарювання сприятливих умов для залучення та концентрації коштів для потреб розширеного відтворення основних засобів виробництва, переважно у галузях, розвиток яких визначено як пріоритети структурно-галузевої політики, а також забезпечення ефективного і відповідального використання цих коштів та здійснення контролю за ним [1].

Із цього випливає, що головним питанням державної інвестиційної політики є визначення пріоритетних сфер та об'єктів інвестування, які мають відповідати як національним інтересам держави, так і тим невідкладним соціально-економічним завданням, які впливають із сучасного стану та структури економіки, визначених у програмних і стратегічних документах.

Однак законодавець не приділяє належної уваги чіткому визначенню та закріпленню правових форм інноваційного інвестування. Зокрема, у Законі України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» відповідні норми мали місце. Разом із цим вони з часом були просто виключені замість того, щоб розкривати їх сутність та деталізувати відповідні положення в інших нормативно-правових актах.

Окреслене коло питань слід віднести до перспектив наукових досліджень у вказаній сфері. На доктринальному рівні, а потім – і на законодавчому – необхідно визначити правові форми інноваційного інвестування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Указаним питанням у тій чи іншій мірі приділяли увагу О. М. Давидюк, О. В. Гладка, Д. В. Задихайло, О. М. Вінник, Ю. Є. Атаманова, О. Е. Сімсон, В. С. Мілаш, Д. І. Адамюк та ін. Разом із цим далеко не всі проблеми основних правових форм інвестиційної передачі інноваційних продуктів та їх законодавчої регламентації на сьогодні є вирішеними, у зв'язку із чим актуальними є їх розгляд та пошук шляхів вирішення.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є аналіз правового регулювання інноваційного інвестування, основних правових форм передачі інноваційного продукту за законодавством України.

Виклад основного матеріалу. Стабільний розвиток економіки є можливим завдяки ефективному державному регулюванню інвестиційних процесів як важливого чинника ринкових відносин. Сучасний стан інвестиційних процесів характеризується наявністю значних кризових явищ, низьким рівнем конкурентоспроможності національної економіки та інвестиційної привабливості.

Слід указати, що саме від ефективності державної інвестиційної політики залежать стан виробництва, рівень технічної оснащеності основних фондів підприємств, можливість структурної перебудови економіки. Оскільки економічний стан України характеризується обмеженістю внутрішніх фінансових ресурсів, а інвестиційна політика – інтересом до іноземних інвестицій, важливим є формування державної інвестиційної політики на таких принципах, які в майбутньому визначатимуть інвестиційну активність суб'єктів господарювання та темпи інноваційних процесів.

У зв'язку з цим для структурної перебудови національної економіки та досягнення стабільного соціально-економічного розвитку стратегічним завданням є проведення активної інвестиційної діяльності.

Від інтенсивності інвестиційних процесів залежить ефективність розвитку економіки країни, адже високому рівню економічного зростання сприятиме високий рівень глобалізації інвестиційних процесів.

Інвестиційна діяльність в Україні із самого початку формування господарського законодавства України отримала законодавче забезпечення.

Сутність правового регулювання інвестиційної діяльності полягає у визначенні правового статусу суб'єктів інвестування, їх організаційно-правових форм, створенні сприятливих умов і гарантій інвесторам, конкурентного середовища на ринках праці, капіталів, товарів.

Загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності в Україні визначені Законом України «Про інвестиційну діяльність».

О. Є. Сімсон відзначає, що інвестиційною діяльністю варто визнати тільки ту діяльність, яка спрямована на одержання прибутку, тому що діяльність з метою досягнення соціального або іншого нематеріального ефекту не відповідає економічній суті інвестування, яка полягає в процесі збільшення капіталу. Виходячи з ключових ознак договорів інвестиційного характеру, вона приходить до висновку, що інвестиційний договір – це договір, хоча б однією стороною якого є інвестор, що регулює відносини з приводу довгострокового і ризикового вкладення майна, майнових прав та інших цінностей, що мають ринкову вартість, в обраний об'єкт підприємницької діяльності з метою одержання прибутку (доходу) від реалізації (використання) цих цінностей [2, с. 34].

Однією з основних функцій держави визнається економічна функція, яка спрямована на забезпечення нормального формування, функціонування й розвитку країни, на захист існуючих форм власності та створення умов для їх розвитку.

Структурна перебудова економіки є можливою завдяки проведенню ефективної державної інноваційної та інвестиційної політики, які є складовими частинами господарсько-правової політики, яка, у свою чергу, є елементом економічної політики держави в цілому.

Д. В. Задахайло запропонував розглядати економічну політику як форму реалізації державою власної суверенної економічної влади та відповідних функцій, що організаційно інституціолізовані як особливий тип та процес діяльності, який за своїм механізмом складається з формування та здійснення офіційно затвердженого алгоритму застосування правових засобів державного впливу на зміст, структуру та динаміку внутрішньо- та зовнішньоекономічних відносин, на макроекономічні властивості ринкової рівноваги, шляхом відповідної корекції змісту правового господарського порядку з метою досягнення програмно визначених кількісних та якісних властивостей функціонування національної економічної системи, забезпечення економічного народовладдя та суверенітету України [3].

Для національної економіки є вкрай важливим забезпечення умов для активного розроблення, створення, ефективного введення до господарського обігу, використання й комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності у вигляді інновацій, що сприяє прогресивним технологічним змінам виробництва, структури сфери споживання, розвитку науково-технологічної сфери, а в цілому – сталому економічному розвитку національної економіки [4, с. 107].

Основні засади інвестиційної діяльності в Україні визначаються низкою нормативно-правових актів. А саме Господарським кодексом України, Цивільним кодексом України, законами України «Про інвестиційну діяльність», «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон», «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» та ін.

Принциповою особливістю інноваційного інвестування є те, що його основою є інноваційна складова. Базовим елементом інноваційної складової є особливий об'єкт господарських правовідносин – інноваційний продукт.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» [5] інноваційний продукт – це результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим цим Законом.

Відповідно до законодавства інноваційним є продукт, який відповідає таким вимогам: 1) він є реалізацією (впровадженням) об'єкта інтелектуальної

власності (винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми, селекційного досягнення тощо), на які виробник продукту має державні охоронні документи (патенти, свідоцтва) чи одержані від власників цих об'єктів інтелектуальної власності ліцензії, або реалізацією (впровадженням) відкриттів. При цьому використаний об'єкт інтелектуальної власності має бути визначальним для даного продукту; 2) розробка продукту підвищує вітчизняний науково-технічний і технологічний рівень; 3) в Україні цей продукт вироблено (буде вироблено) вперше або якщо не вперше, то порівняно з іншим аналогічним продуктом, представленим на ринку, він є конкурентоздатним і має суттєво вищі техніко-економічні показники.

Із законодавчо закріпленого поняття інноваційного продукту та вимог, яким він має відповідати, вбачається, що його об'єктом може бути лише технологія або продукція.

Відповідно до положень статей 12, 13 Закону України «Про інноваційну діяльність» державна підтримка надається тільки під зареєстровані інноваційні проекти, якими передбачається виробництво інноваційних продуктів, можна зробити висновок, що можливість одержання такої підтримки підприємствами, які здійснюють впровадження іноземних науково-технічних розробок у національний інноваційний комплекс, буде дуже обмеженою.

Належність інноваційного продукту до тієї чи іншої галузі науки повинна визначатися згідно з наявністю у суб'єкта інноваційної діяльності державних охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності, що згодом стають інноваційним продуктом.

Злиття інноваційного продукту з об'єктом інтелектуальної власності, на які є державні охоронні документи, дозволяє визначити коло наукових об'єктів, які підпадають під дію спеціального правового режиму інноваційної діяльності, та відмежувати ті об'єкти, які не можуть бути визнані інноваційними.

Д. І. Адамюк визначає інноваційний продукт як складний результат інтелектуальної діяльності, який вміщує сукупність систематизованих знань та інформації щодо нового (удосконаленого) технічного чи технологічного рішення, оформленого як об'єкт(и) права інтелектуальної власності про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій з виробництва продукції, з отримання дослідного екземпляра, зразка, пробної партії такого продукту. У свою чергу, оборот інноваційних продуктів розглядає як систему відносин між суб'єктами інноваційної діяльності, фізичними та юридичними особами, державою щодо передачі прав на кожному зі складових інноваційного продукту [6, с. 13–14].

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про інноваційну діяльність» [5] щодо інноваційного продукту висуваються додаткові вимоги. Так, інноваційний

продукт повинен бути реалізацією (впровадженням) об'єкта інтелектуальної власності (винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми, селекційного досягнення тощо), на який виробник продукту має державні охоронні документи (патенти, свідоцтва) чи одержані від власників цих об'єктів інтелектуальної власності ліцензії, або реалізацією (впровадженням) відкриттів; використаний об'єкт інтелектуальної власності має бути визначальним для цього продукту.

Інноваційні продукти є складними об'єктами, які охоплюють не лише права на об'єкти права інтелектуальної власності, що є їх центральним, визначальним елементом, а й включають результати робіт (наприклад, результати інженерно-конструкторських робіт, технологічних, сертифікаційних та ін.) і послуги (авторського супроводу, навчання, консультування та ін.). Більше того, вони вміщують й інформацію, уособлену в бізнес-планах, кресленнях, інструкціях та іншій документації. Тому товарами на ринку інновацій виступають не просто майнові права на матеріальні блага – результати інтелектуальної діяльності, а цілісний комплекс об'єктів – майнові права на об'єкти інтелектуальної діяльності, результати робіт, послуги, інформація [4, с. 298].

Багатоаспектність змісту договорів на передачу інноваційних продуктів свідчить про їх комплексний характер, який, однак, не зводиться до простої суми умов, притаманних іншим видам договорів, адже спільною метою таких договорів є передача прав на використання інноваційного продукту. На даний час проблема обороту інноваційних продуктів продовжує існувати, оскільки для них не передбачено спеціальних правових норм, які б встановлювали правила та вимоги до розпорядження ними. Цим і пояснюється ситуація, згідно з якою на практиці для них використовуються договори, передбачені для розпорядження майновими правами на об'єкти інтелектуальної власності, оскільки останні входять до їх складу як центральний елемент.

Інтелектуальна власність як самостійний, особливий та важливий різновид власності починає широко визнаватися та аналізуватися в Україні з початку 90-х рр. минулого століття, що пов'язано, з одного боку, з визнанням цінності інтелектуальної власності як фактора економічного розвитку, з другого – зі становленням системи ринкових відносин в українській економіці. У результаті активізації науково-технічного потенціалу України почав формуватися особливий різновид товарів – інноваційні продукти, що містять у собі об'єкти інтелектуальної власності, за рахунок властивостей яких виникає можливість правомірної монополізації виробництва нових товарів з високоякісними споживчими властивостями [7].

Основними об'єктами інтелектуальної власності, що являють собою вихідний матеріал для інноваційної діяльності, є об'єкти промислової власності (винаходи, виробничі зразки, ноу-хау, технології). Саме вони становлять особливий інтерес для інноваційної діяльності, оскільки основним змістом останньої є діяльність з довготривалого та ризикового впровадження об'єкта інтелектуальної діяльності в певний об'єкт виробничої сфери, а також використання його з метою отримання прибутку і досягнення соціального ефекту. Характерною особливістю перерахованих об'єктів інтелектуальної діяльності є те, що це результати розумової діяльності людини, створені її розумовою працею. Неабияку роль у підвищенні конкурентоспроможності продукції, виготовленої із застосуванням інновацій, виконують об'єкти інтелектуальної власності, що входять до їх складу як базовий елемент. Закріплення державою виключних прав інтелектуальної власності на результати творчої, розумової діяльності означає визнання державою монопольних прав на них за їхніми праволодільцями через юридичну заборону їх несанкціонованого використання іншими особами. Тому такі виключні права на центральний елемент інноваційних продуктів створюють передумову для монопольного володіння інноваційними продуктами та обмеження впровадження інновацій, що приводить до набуття законної та охоронюваної державою конкурентної переваги на відповідному ринку товарів (послуг) суб'єктами господарювання, які є праволодільцями або користувачами об'єктів інтелектуальної власності [8, с. 3–6].

Володіння як засіб фізичного контролю над інтелектуальним результатом (у даному випадку над інноваційним продуктом) може реалізовуватися через систему патентів, ліцензій та ін., через які творець інтелектуальної власності створює проблему взаємодії творця та користувача об'єкта права інтелектуальної власності досить складною і в той же час важливою для функціонування інноваційної системи. Іншими словами, важливим виступає аспект виявлення власника об'єкта права інтелектуальної власності. Власником може виступати або сам творець, здійснюючи тим самим всі правомочності з володіння, користування, розпорядження об'єктом, при цьому юридичним підтвердженням його прав будуть патент, диплом, свідоцтво та ін., або – спільно автор та замовник за договором про створення об'єкта інтелектуальної діяльності, або – роботодавець та працівник за трудовим контрактом, якщо інше не передбачено в договорі, сторони за договором спільної діяльності. Похідним власником може стати сторона за договором на передачу виключних прав на використання об'єкта права інтелектуальної власності у повному обсязі. У таких випадках за творцем залишаються тільки особисті права немайнового характеру [8, с. 6].

Діючий Цивільний кодекс України відносить комерційну таємницю до об'єктів права інтелектуальної власності (ст. 420 ЦК України).

До складу комерційної таємниці входять: ноу-хау, пов'язане з виробничим процесом, з його технологією, тобто ноу-хау, що доповнює винаходи, корисні моделі та дозволяє включити їх до процесу виробництва, та комерційна таємниця маркетингу і менеджменту.

Комерційна таємниця має всі ознаки об'єкта інтелектуальної власності, і на неї поширюється дія виключних прав, заснованих, однак, не на юридичній, а на фактичній монополії. Виключні права на комерційну таємницю діють до тих пір, поки правоволодільцю вдається зберігати всі ознаки охороноздатності, передбачені ЦК України і міжнародними угодами (угодою ТРІПС) [9, с. 14].

Незважаючи на численні та різнобічні дослідження інноваційного процесу, які проводяться науковцями в Україні та за її межами, багато питань щодо управління інноваційним розвитком залишаються невирішеними, а особливо це стосується підприємств, які застосовують біотехнології.

Визначення поняття біотехнології в чинному національному законодавстві відсутнє, а отже, нормативного закріплення має набути визначення, що міститиме всі сутнісні ознаки біотехнології як об'єкта правового регулювання: високий науково-дослідницький рівень результатів такої діяльності, участь біологічного агента в такій діяльності, її спрямованість на досягнення відносно стійких і безповоротних змін у біологічному агенті або живому організмі, неприродність досягнутих результатів. Запропоновано внести до законодавства визначення біотехнології, відповідно до якого під біотехнологією розумітиметься вид результатів промислової технологічної діяльності, що виникають у процесі використання наукових та інженерних принципів, передбачають виробниче використання біологічних агентів (мікроорганізмів, рослинних клітин, тваринних клітин, частин клітин: рибосоми, мітохондрії, хлоропласти) і спрямовані на створення живих організмів з необхідними властивостями або на виготовлення чи зміну продуктів чи процесів з метою їх конкретного використання.

Біотехнологія як синтетичний об'єкт правового регулювання включає в себе низку результатів інтелектуальної діяльності, що мають самостійне значення та можуть використовуватися окремо, та одночасно відноситься до різних галузей науки [10, с. 16].

Інноваційний продукт відповідає певним критеріям: 1) має вартісний склад (є об'єктивні витрати на його розробку та очікування прибутковості в разі його запровадження у виробництво); 2) може бути використаний у господарській діяльності (його пристосованість до технологічного використання, тобто це можуть бути як сама технологія, так і певні винаходи); 3) випуск інноваційної продукції.

Поняття інноваційної продукції є суміжним з поняттям інноваційного продукту. Відповідно до п. 1 ч. 5 ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» інноваційною продукцією є нові конкурентоздатні товари та послуги, що є результатом виконання інноваційного проекту та виробляються (або будуть вироблятися) в Україні вперше, та порівняно з іншою аналогічною продукцією, що представлена на ринку, є конкурентоздатною та має суттєво вищі техніко-економічні показники. Інноваційна продукція може бути результатом тиражування або застосування інноваційного продукту. А може нею виступати й сам інноваційний продукт, якщо він не призначений для тиражування (ст. 15) [5].

Таким чином, мова йде про базові критерії характеристики саме інноваційного інвестування, в основі якого лежить інноваційний продукт, який запускається в процес виробництва, де і з'являється інноваційна продукція. У зв'язку з цим інвестуванням у інвестора з'являється певний набір базових інвестиційних прав. По-перше, об'єкт цей стає виробничим активом, по-друге, він запускається у виробництво, по-третє, інвестор набуває право брати участь у розподілі прибутку. Однак усі ці відносини реалізуються у різних правових режимах залежно від правових форм.

Розглянемо корпоративну форму інвестування, яка передбачає інвестування в господарську організацію/ГО (її майнову базу, статутний/складений капітал) шляхом її створення та/або участь у такій організації з метою отримання певного соціально-економічного ефекту.

Переваги корпоративного інвестування досить значні й полягають у можливості: 1) вибору а) організаційно-правових форм (організації унітарного чи корпоративного типу); б) характеру діяльності; в) сфер інвестування; 2) відокремлення майна інвестора від майна організації, в яку він інвестує, шляхом її створення та/або участі; 3) відокремлення (за окремими винятками) відповідальності інвестора за власними зобов'язаннями від відповідальності створеної ним організації за зобов'язаннями такої організації [11, с. 107].

Обираючи корпоративну форму інвестування, інвестор має керуватися тим соціально-економічним ефектом, якого він планує досягти в процесі інвестування (отримання прибутку, задоволення власних потреб чи забезпечення координації інвестування щодо групи об'єктів чи за участю кількох партнерів-інвесторів) [11, с. 109].

Варто зазначити, що використання корпоративного інвестування може відрізнитися залежно від основного виду діяльності організації, в яку інвестуються кошти (майно), і відповідно – спеціальних вимог законодавства щодо суб'єктів таких видів діяльності, як: банківська, страхування, спільне інвестування, професійна діяльність на фондовому ринку та ін.

Варто виділити унітарне підприємство, адже при використанні корпоративного інвестування все майно є власністю тієї організації, в яку передається об'єкт інтелектуальної власності. І як наслідок, така організація стає правоволодільцем переданого об'єкта, а інвестор лише отримує стандартизований набір корпоративних прав.

За договором про спільну діяльність сторони діють для досягнення спільної мети. Грошові або інші майнові внески учасників договору про спільну діяльність, а також майно, створене або придбане в результаті їхньої спільної діяльності, є їх загальною власністю.

Учасники договору простого товариства переслідують спільні цілі і не виступають у ролі боржників і кредиторів, незважаючи на те, що внеском за таким договором може бути право використання результатів інтелектуальної діяльності. За договором простого товариства можливе відокремлення майна, необхідного для використання в спільній діяльності. Також учасниками простого товариства можуть бути і некомерційні організації, що поєднують майнові внески, але не створюють для здійснення спільної діяльності юридичної особи (асоціації, спілки), при цьому не виключена й одночасна участь у такому договорі комерційних і некомерційних організацій.

Можливо виділити таку інвестиційну форму передачі інноваційних продуктів, як комбінована (непряме інвестування через посередника – інвестування, що здійснюється за посередництвом інших осіб – інвестиційних або фінансових посередників). Фактично до посередників можуть бути віднесені всі професійні учасники ринку фінансових послуг (Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 р.). Їх можна поділити на суб'єктів, для яких інвестування є лише однією серед інших форм діяльності (банки, страхові компанії, довірчі товариства). Тобто такі структури покликані виконувати певні функції, але для забезпечення основних напрямів діяльності вони здійснюють інвестування.

Водночас інвестиційна діяльність є основою для лізингових компаній і корпоративних інвестиційних фондів.

До інших професійно-інституційних суб'єктів інвестування відносять інститути спільного інвестування – корпоративний інвестиційний фонд або пайовий інвестиційний фонд, який провадить діяльність, пов'язану з об'єднанням (залученням) грошових коштів інвесторів з метою отримання прибутку від вкладання їх у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість. Ключовою особливістю є спрямована спеціальна правосуб'єктність. Діяльність таких фондів регулюється Законом України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» від 15 березня 2001 р.

Правова форма інвестиційної діяльності безпосередньо визначає межі інвестиційної правосуб'єктності, передбачає порядок створення суб'єктів інвестиційної діяльності, правовий стан їх засновників, особливості діяльності суб'єкта, компетенцію керівних органів, особливості та наслідки припинення інвестиційної діяльності або суб'єкта інвестиційної діяльності.

Інвестиційна діяльність здійснюється в різних організаційно-правових формах, серед яких найбільш поширеними є інвестиційні фонди, які можуть бути корпоративними чи пайовими. Корпоративний інвестиційний фонд – це інститут спільного інвестування, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування. Пайовий інвестиційний фонд – це активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні компанії з управління активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності.

Розглянемо договірну форму, яка є однією з двох основних правових форм інвестування, опосередковуючи не лише вкладення інвестицій, а й організацію інвестиційного процесу. У сфері інвестування укладаються договори, різні за своїм спрямуванням: одні з них опосередковують вкладення інвестицій з метою досягнення певного соціально-економічного ефекту, інші – виконують допоміжну роль, забезпечуючи надання учасникам інвестиційної діяльності різного роду послуг, що сприяють більш ефективному інвестуванню, але не є обов'язковою складовою інвестиційного процесу [11, с. 177].

Можна виокремити такі загальні критерії договірної форми інвестування. По-перше, контроль за використанням інвестицій. По-друге, ступінь участі у результатах інвестиційної діяльності. По-третє, розподіл ризиків, де спостерігається прямопропорційна тенденція, при якій чим більші ризики, тим більшою є участь в управлінні і, навпаки, чим менші ризики, тим меншою є участь в управлінні (прикладом найбільшої участі в управлінні та максимальним переліком обов'язків є комерційна концесія, мінімальним – кредитування).

Слід зазначити, що окремі характерні властивості договорів інвестиційного типу мають варіативний характер. По-перше, це відносини між інвестором та реципієнтом щодо контролю та управління реалізацією інвестицій. Так, це може бути контроль за реалізацією інвестиції у відповідності до її цільового призначення, але це можуть бути відносини контролю якості надаваних реципієнтом послуг або вироблення товарів, умов її реалізації тощо. У будь-якому випадку інвестор та реципієнт пов'язані відносинами зацікавленості у раціональному виробничому використанні предмета інвестиції. По-друге, це зв'язок між ними щодо розподілу дохідності реалізованої інвестиції у вигляді реалізації товарів та послуг.

Як зазначає О. М. Давидюк, договір комерційної концесії (франчайзингу) є головним різновидом договору, що може бути використаний суб'єктами господарювання для визначення порядку передачі та використання технологій, оскільки здатний належним чином закріпити права та належні інтереси всіх учасників відносин, пов'язаних із обігом технологій. Ним може бути передбачено як передачу певного устаткування, так і права використовувати об'єкти права інтелектуальної власності [12, с. 6].

Саме договір комерційної концесії (франчайзингу), якщо його предметом є передача технологій, є ефективною формою трансферу технологій. Договір комерційної концесії (франчайзингу) є найбільш прогресивною формою господарського договору, за яким здійснюється передача технологій.

Специфіка предмета договору інноваційної комерційної концесії потребує зосередження уваги саме на комплексі прав, що опосередковують інноваційний процес, ключове місце в якому займає передача інноваційних технологій. У зв'язку з цим можна говорити про те, що з усіх господарських договорів, які ґрунтуються на передачі комплексу виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності, саме договір комерційної концесії є найбільш перспективною формою інноваційного інвестування, яка передбачає передачу до майнового комплексу не просто виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності, а таких об'єктів, які синтезовані в інноваційний продукт [13, с. 194–195].

Висновки. Таким чином, інвестиційна політика на сьогодні є однією із складових господарсько-правової політики, яка, у свою чергу, включена до змісту економічної політики держави. Інвестиційна політика на сьогодні виступає одним із найважливіших та найактуальніших векторів реалізації економічної політики держави.

Структурна перебудова економіки є можливою завдяки проведенню ефективної державної інноваційної та інвестиційної політики, які є складовими частинами господарсько-правової політики, яка, у свою чергу, є елементом економічної політики держави в цілому.

Для національної економіки є вкрай важливим забезпечення умов для активного розроблення, створення, ефективного введення до господарського обігу, використання й комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності у вигляді інновацій, що сприяє прогресивним технологічним змінам виробництва, структури сфери споживання, розвитку науково-технологічної сфери, а в цілому – сталому економічному розвитку національної економіки [4, с. 107].

Принциповою особливістю інноваційного інвестування є те, що його основою є інноваційна складова. Базовим елементом інноваційної складової є особливий об'єкт господарських правовідносин – інноваційний продукт.

Мова йде про базові критерії характеристики саме інноваційного інвестування, в основі якого лежить інноваційний продукт, який запускається в процес виробництва, де і з'являється інноваційна продукція. У зв'язку з цим інвестуванням у інвестора з'являється певний набір базових інвестиційних прав. По-перше, цей об'єкт стає виробничим активом, по-друге, він запускається у виробництво, по-третє, інвестор набуває право брати участь у розподілі прибутку. Однак усі ці відносини реалізуються в різних правових режимах залежно від правових форм.

Таким чином, можна виокремити такі правові форми інноваційного інвестування:

- 1) інноваційне інвестування в корпоративній формі;
- 2) інноваційне інвестування в капітал унітарного підприємства в речовій формі;
- 3) інноваційне інвестування в договірно-зобов'язальній формі;
- 4) інституційне інноваційне інвестування (венчурні фонди).

Кожній із цих правових форм притаманні певні особливості, які потребують детального аналізу та подальшого вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України. – Х. : Одіссей, 2016. – 384 с.
2. Симсон О. Э. Специальный режим реализации договоров инвестиционного характера / О. Э. Симсон // Проблемы законности / відп. ред. В. Я. Тацій [та ін.]. – Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2005. – Вип. 74. – С. 32–40.
3. Задихайло Д. В. Економічна політика держави в системі правового і законодавчого забезпечення / Д. В. Задихайло // Вісн. Нац. акад. прав. наук України. – 2013. – № 3 (74). – С. 214–221.
4. Атаманова Ю. Є. Господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави : монографія / Ю. Є. Атаманова. – Х. : ФІНН, 2008. – 424 с.
5. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
6. Адамюк Д. І. Інноваційний продукт як об'єкт правового регулювання за законодавством України та ЄС : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Д. І. Адамюк. – Х., 2016. – 20 с.
7. Леонтьев Б. Рынок интеллектуальной собственности / Б. Леонтьев // Экономика и жизнь. – 1996. – № 26.
8. Симсон О. Э. Правовая квалификация инновационной деятельности / О. Э. Симсон // Підприємництво, госп-во і право. – 2004. – № 8. – С. 3–6.
9. Килимник І. І. Особливості правового регулювання договору комерційної концесії (франчайзингу) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / І. І. Килимник. – Х., 2003. – 22 с.

10. Бочкова І. І. Господарсько-правове забезпечення впровадження та розвитку біотехнологій в промисловості України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / І. І. Бочкова. – Х., 2015. – 23 с.
11. Вінник О. М. Інвестиційне право : навч. посіб. / О. М. Вінник. – 2-ге вид., переробл. та доп. – К. : Прав. єдність, 2009. – 616 с.
12. Давидюк О. М. Технологія як об'єкт господарсько-правового регулювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / О. М. Давидюк. – Х., 2010, – 19 с.
13. Гладка О. В. Технологія як складова договору комерційної концесії / О. В. Гладка // Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – 2014. – №2 (17). – С. 188–197.

REFERENCES

1. Hospodarskyi kodeks Ukrainy (2016). – Kharkiv. Odissei.
2. Simson O. E. (2005) Spetsialnyiyy rezhim realizatsii dogovorov investitsionnogo haraktera. Problemyi zakonnosti. Vyip 74. 32-40.
3. Zadykhailo D. V. (2013) Ekonomichna polityka derzhavy v systemi pravovoho i zakonodavchoho zabezpechennia. Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy. 3 (74). 214-221.
4. Atamanova Yu. Ye. (2008) Hospodarsko-pravove zabezpechennia innovatsiinoi polityky derzhavy. Kharkiv. Vydavnytstvo «FINN».
5. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 roku. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 36. st. 266.
6. Adamiuk D. I. (2016) Innovatsiinyi produkt yak obiekt pravovoho rehuliuвання za zakonodavstvom Ukrainy ta YeS. Avtoreferat dys. ...kand. yuryd. nauk. Kharkiv.
7. Leontev B. (1996) Rynok intelektualnoy sobstvennosti. Ekonomika i zhizn. 26.
8. Simson O. E. (2004) Pravovaya kvalifikatsiya innovatsionnoy deyatelnosti. pid-priemnitstvo, gospodarstvo i pravo. 8. 3-6.
9. Kylymnyk I. I. (2003) Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання dohovoru komertsii kontsesii (franchaizynhu). Avtoreferat dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv.
10. Bochkova I. I. (2015) Hospodarsko-pravove zabezpechennia vprovadzhenia ta rozvytku biotekhnolohii v promyslovosti Ukrainy. Avtoreferat dys.. ...kand. yuryd. nauk. Kharkiv.
11. Vinnyk O. M. (2009) Investytsiine pravo. K. Pravova yednist.
12. Davydiuk O. M. (2010) Tekhnolohiia yak obiekt hospodarsko-pravovoho rehuliuвання: avtoref. Dys.. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv.
13. Hladka O. V. (2014) Tekhnolohiia yak skladova dohovoru komertsii kontsesii. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». 2 (17). 188-197.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2016.

Е. Н. ВРУБЛЕВСКАЯ

аспирант кафедры хозяйственного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Харьков

ОСНОВНЫЕ ПРАВОВЫЕ ФОРМЫ ИНВЕСТИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПРОДУКТА

Рассматриваются актуальные проблемы основных правовых форм инновационного инвестирования в контексте формирования комплексного института хозяйственного права, а именно института инновационного инвестирования как одного из самых перспективных вопросов правового обеспечения хозяйственной деятельности в Украине.

Ключевые слова: инновационное инвестирование, инвестиционная деятельность, договорное инвестирование, корпоративное инвестирование, коммерческая концессия, инновационный продукт.

K. M. VRUBLEVSKA

PhD. Student of the Economic Law Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

THE MAIN LEGAL FORMS OF INVESTING AN INNOVATIVE PRODUCT

Problem setting. Development of relations in innovative and investment fields urgently requires convergence of the corresponding regulatory basis in a single mechanism of providing innovative investing. Nowadays, investing should be examined as an important element of market and economic turnover together with organizing production and selling goods and services. At the same time, the current regulatory basis is not considerably developed. Particularly, jurists have not sufficiently focused on matters of legislative systematization and codification of investment legislation.

Recent research and publications analysis. O. M. Davydiuk, O. V. Hladka, D. V. Zadykhailo, O. M. Vinnyk, Yu. Ye. Atamanova, O. Ye. Simson, V. S. Milash, D. I. Adamiuk, etc. have taken notice of the mentioned matters to some extent. Simultaneously, some problems concerned with the main legal forms of investment transferring innovative products and their legislative regulation are not solved at present. As a result, consideration of these problems and search for ways of their solution are of significant importance.

Paper objective. The article purpose is to analyze legal regulation of innovative investing and the main legal forms of transferring an innovative product in accordance with the Ukrainian legislation.

Paper main body. A strategic goal of structural transformation of the national economy and achievement of stable social and economic development is carrying out active investment activity.

The sense of legal regulation of investment activity consists in determination of the legal status of investment subjects, their organizational and legal forms, formation of conducive conditions and guarantees for investors, a competitive environment in markets of labor, capital, and goods.

Innovativeness is a principal peculiarity of innovative investing. An innovative product as a peculiar object of legal relations in the economic field is a basic element of innovativeness.

The author means basic criteria of the characteristic of the very innovative investing. The innovative product, which is introduced into a process of manufacturing innovative products, is the basis for innovative investing. In relation to this investing, a certain set of basic investment rights of an investor arises. Firstly, this object becomes a productive asset. Secondly, it is introduced into production. Thirdly, an investor obtains a right to participate in profit distribution. Nevertheless, all these relations are implemented in different legal regimes depending on legal forms.

Conclusions of the research. Therefore, the author may indicate the following legal forms of innovative investing: a) innovative investing in the corporate form; b) innovative investing in capital of a unitary enterprise in the form of fixed assets; c) innovative investing in the contractual and obliging form; d) institutional innovative investing (venture funds). Certain peculiarities requiring thorough analysis and further examination are inherent to each of these legal forms.

Short Abstract for an article

Abstract. The author considers topical problems of the main legal forms of innovative investing in the context of formation of a complex institution of economic law, namely the institution of innovative investing as one of the most perspective matters of legal frameworks of the economic activity in Ukraine.

Key words: innovative investing, investment activity, contractual investing, corporate investing, commercial concession, innovative product.